

ЛІТЕРАТУРА

1. Арнольд И.В. Стилистика. Современный английский язык: Учебник для вузов. – 4-е изд., испр. и доп. / И.В. Арнольд. – М.: Флинта: Наука, 2002. – 384 с.
2. Белехова Л.І. Образний простір американської поезії: лінгвокогнітивний аспект: дис. ...докт. філол. наук: 10.02.04 "Германські мови" / Лариса Іванівна Белехова. – К., 2002. – 476 с.
3. Галич О.А. Теорія літератури / О.А. Галич, В.М. Назарець, Є.М. Васильєв; [за наук. ред. О.А. Галича]. – К.: Либідь, 2001. – 455 с.
4. Колесова А.О. Художній образ Коханої/Коханого в англомовних поетичних текстах ХІХ–ХХ століття: лінгвокогнітивний та гендерний аспекти: дис. ...канд. філол. наук: 10.02.04 "Германські мови" / А.О. Колесова. – Херсон: Херсонський держ. ун-т, 2012. – 210 с.
5. Кухаренко В.А. Практикум зі стилістики англійської мови: Підручник / В.А. Кухаренко. – Вінниця: Нова книга, 2000. – 160 с.
6. Кухаренко В.А. Інтерпретація тексту / В.А. Кухаренко. – Вінниця: Нова Книга, 2004. – 272 с.
7. Мороховский А.Н. Стилистика английского языка / [Мороховский А.Н., Воробьева О.П., Лихошерст Н.И., Тимошенко З.В.]. – К.: Вища школа, 1991. – 272 с.
8. Приходько В.К. Выразительные средства языка: [учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений] / В.К. Приходько. – М.: Издательский центр "Академия", 2008. – 256 с.
9. Уфимцева А. А. Семантика слова / А. А. Уфимцева // Аспекты семантических исследований. – М.: Наука. – 1980. – С. 5–80.
10. Lakoff G., Johnson M. Metaphors We Live By / G. Lakoff, M. Johnson. – Chicago: Chicago University Press, 1980. – 242 p.

УДК811.161.2'38'373.611

Ірина Денисовець
(Київ)**ЕМОЦІЙНО-ЕКСПРЕСИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЮКСТАПОЗИТИВ
У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ДИТЯЧІЙ ПРОЗІ**

У статті з'ясовані функціонально-семантичні особливості юкстапозитів. Установлено роль юкстапозитів у творенні та характеристиці образів персонажів у сучасній українській дитячій прозі, проаналізовано їхній стилістичний потенціал, передусім як засобів вираження експресивності, емоційності, оцінності та комічності, а також як засобів оновлення дитячого художнього дискурсу.

Ключові слова: юкстапозити, прикладковий компонент, експресивність, оцінність, емоційність, комічність.

The article reveals the functional-semantic features of juxtaposits. There is also described the juxtaposits' role in the creation and characterization of characters' patterns in modern Ukrainian child prose. The article analyzes their stylistic potential, primarily as means of expression, axiology, emotions and crankiness, as well as the role of juxtaposits in updating children's literal discourse.

Key words: juxtaposits, apposition component, expressivity, evaluation, emotionality, comicality.

У сучасному українському художньому дискурсі надзвичайно помітною є тенденція до посилення експресивності та емоційності. Ця проблема досить актуальна і для української дитячої літератури, де джерелом емоційно-експресивного вираження творів слугують також і юкстапозити, утворені внаслідок поєднання кількох слів в одне складне слово.

Юкстапозити української мови привертала увагу дослідників переважно з погляду їхньої структури та семантики [3; 1]. Лише в деяких працях ці складні утворення постали як засоби посилення логічного та емоційного змісту викладу [8; 4; 17, 18]. В українському

мовознавстві В.В. Нагель вперше зробила спробу дослідити композицію та юкстапозицію як засобів формування оцінного потенціалу найменувань осіб в українській мові [5].

Актуальність пропонованого дослідження зумовлена потребою з'ясувати лексико-семантичний та емоційно-експресивний потенціал юкстапозитів, використаних у творах сучасних українських дитячих письменників.

Мета дослідження – проаналізувати вживання юкстапозитів як характеристичних та емоційно-експресивних засобів у сучасній українській дитячій прозі.

Серед виразних засобів створення емоційності та експресивності викладу чільне місце посідають юкстапозити. У сучасній мовознавчій теорії словоскладання, або юкстапозиція (франц. – juxtaposition – розміщення поряд, від лат. -juxta – поряд, біля і partion – місце, положення), – це кількоосновне складне слово, утворене внаслідок складання слів або словоформ [2, с. 157].

Юкстапозити – це переважно слова, що складаються з двох іменників, один із яких є прикладкою, що поєднується з пояснюваним іменником. Указуючи на ознаку предмета, прикладка водночас дає йому другу назву. Означуваний прикладкою іменник виступає основною назвою, а прикладка – уточнювальною, конкретизувальною. Характерною ознакою прикладки є її властивість становити з іменником цілісну єдність [5, с. 72].

У художніх творах сучасних українських дитячих авторів створено чимало юкстапозитних лексем, які мають позитивне чи негативне емоційне навантаження та допомагають змалювати портретні характеристики героїв, докладно розкрити сутність їхнього внутрішнього світу.

Щодо означуваного слова прикладковий компонент юкстапозитів може бути як препозитивним, так і постпозитивним. У препозиції він виступає переважно маркованою лексемою і надає назві позитивного або негативного емоційного забарвлення, *напр.: Пастити таку **радіо-корову** – одна насолода (9, с. 159); Як вітали **зірку-космонавта** міліціонер, опасистий дядько та інші люди, що веселим натовпом оточили її, ми вже не бачили й не чули (9, с. 199); Дивна **артистка-відьма** одчинила нам двері, і ми щодуху побігли до школи (10, с. 19).*

Одну з найбільших лексико-семантичних груп юкстапозитів, використаних у дитячих творах, становлять ті, за допомогою яких створюють внутрішню характеристику почуттів і переживань, думок персонажів, змальовують особливості їхньої вдачі, *напр.: Я чув лише окремі слова, але вони розбрелися, як неслухняні вівці, і я, як отой **невдаха-пастух**, не міг зібрати їх до купи (9, с. 112); Все гаразд, Федоре, – густо почервонів **невдаха-клоун** (6, с. 69); Все обличчя в дрібному ластовинні, немов якийсь **жартівник-маляр** бризнув на нього золотавою фарбою (8, с. 64); Коли він гнівався, очі з-під його брів метали такі блискавки, що навіть найсміливіші **одчайдухи-старшокласники** схиляли голови (11, с. 148); Можна було зустріти нетаківця завбільшки з ляльку і поряд побачити **упертюхавелетня** на зріст як нормальна людина (14, с. 54).*

Другу лексико-семантичну групу юкстапозитів утворюють ті, що називають професію чи вид занять персонажа дитячого твору, *напр.: **Клоунів-хлопчаків** не буває (6, с. 21); А от **клоунів-дітей** не буває (6, с. 21); **Що ж робити? Що ж робити?** ~ бідкалась **буфетниця-страусиха** (5, с. 13).* В останньому реченні прикладка виступає в препозиції, тому що *страусиха* – це персонаж дитячого твору, а *буфетниця* – це вид її занять. Подібно до цього прикладу утворений okazіональний юкстапозит *жарт-птиця*, де слово *птиця* є основним, а *жарт* – стилістично маркованою прикладкою, яка надає персонажеві позитивної внутрішньої характеристики, змальовуючи його веселим, грайливим та жартівливим, *пор.: От вам і Птиця! Тільки не жар, а жарт (то ви не розчули). **Жарт-Птиця**. Моя мама – чарівна **Жарт-Птиця** (5, с. 113).* Такі okazіональні юкстапозити характеризуються нульовим рівнем адаптації в "мовному просторі" і нульовим ступенем відтвореності в просторі власне комунікативному [4, с. 75].

Позитивного забарвлення набувають юкстапозити, коли їхнє основне слово має у своїй будові зменшено-пестливий суфікс, а прикладка розкриває особливості вдачі героя

дитячого твору, напр.: *От і вся вам моя таємниця! А я Жарт-Пташеня. Жартик* (5, с. 113). А в реченні *Він раптом побачив під стіною на асфальті маленького горобчика-пташеня* (11, с. 190) юстапозитна конструкція не розкриває внутрішніх особливостей персонажа, а уточнює, до якого пташиного виду належить конкретне пташеня.

Ще одну лексико-семантичну групу утворюють юстапозити, у яких прикладковий компонент репрезентує зовнішню подібність предмета до іншого, схожого на нього, завдяки чому розкриваються особливості форми і структури номенів основного слова юстапозита, напр.: Баба Морозила кілька разів уже поривалася змахнути мітлою, щоб навести порядок, але чогось ніяк не могла, тільки розгублено кліпала **вуглинками-очима** (2, с. 17); Він тримав напереваги сліпучий **промінь-спис** і кинувся з ним на лиходіїв, дзвінко-дзвінко співаючи (2, с. 75); Це були живі істоти, їхні **пелюстки-губенята** ворушились, співаючи (7, с. 152); Та злетіти вона не змогла за мною, бо, як ви знаєте, Баба Яга літає на мітлі, а в Телебаби замість мітли була **гвинтівка-милиця** (7, с. 61); Всі вони мали **букви-імена**, приміром, праска "С" – сталава, праска "В" – вірна (12, с. 724); Мається на увазі, звичайно, не якийсь там миршавенький сніговичок-підліток, а справжній солідний сніговик з **морквиною-носом** (8, с. 63).

Приклади, що стоять в препозиції до основного слова, можуть також указувати на зовнішні особливості осіб, тварин чи предметів, сприяючи створенню переважно позитивних портретних характеристик, напр.: І веселий **товстун-сніговик** радо усміхнувся, немов дякуючи за те, що йому дали життя (8, с. 63); І Іван Пушкаренко, **красень-велетень** чорнобривий, і Лук 'ян Хурдига, з пошрамованим турецькою шаблею чолом (6, с. 164); Кремезний чоловіку білій сорочці й червоних штанах, заправлених у високі кавалерійські чоботи, стояв із довжелезним шамбер 'есом посеред арени, а круг нього бігали по колу сліпучо- білі **красені-коні** (6, с. 72); Ліворуч – метро просто з-під землі через Дніпро по **красеню-мосту** рівною стрілою аж до обрію шугонуло (9, с. 247).

Значно вищий відсоток становлять юстапозити, у яких прикладковий компонент виступає в постпозиції до основного слова. Залежно від виконуваної стилістичної функції їх об'єднуємо в такі групи:

Юстапозити, що мають позитивне емоційно-експресивне навантаження та є засобом створення портретних характеристик героїв, напр.: Паузу між номерами заповнював Рудий Август-клоун у яскраво-червоній перуці, з великим **носом-картоплиною** і густо намазаними крейдою щоками (6, с. 80); Той сумно розвів **руками-пружинами** і проспівав йому, що не зміг ніде знайти Нетака (14, с. 76); А коли на твоїх руках ще й безпорадний та лякливий **кіт- інеалід**, тоді – набагато гірше (13, с. 112); І от нарешті голубими підмальованими **очицями-вікнами** визирнула з-за тину перша біла хата (8, с. 200).

Юстапозити, за допомогою яких визначають внутрішні особливості вдачі персонажів, їхні особистісні якості. Ці характеристики можуть бути позитивними (напр.: Ціпа я! Вчуся на чарівника **співака-жартівника**! Це я так пожартував (7, с. 21); Я **Колько-приколіст**! В мене до приколів хист (7, с. 63); Я – **Бабуся-чарівниця**, можу вам я пригодиться (7, с. 73); Молодиця, якій було по дорозі, поки йшли, встигла розказати Чакові, що старий Хихиня – **диеак- одинак**, живе сам (6, с. 127); Ах та Леся, ах та **Леся-чарівниця** (11, с. 151 У, Де твій **мисливець-сміливець** (8, с. 302) або негативними (напр.: Та про те, гцо там **оси-вірусоноси** (7, с. 50); **Чаклунець-неедаха** Васся Ссвист! – сказав той (7, с. 122); Новачок-новачок! Ну й швидкий на язичок! **Ябеда-донощик**, в нього з носа дощик (3, с. 11); Ми ж не якісь там **двієчпики-поганюки** (9, с. 62).

У сучасних українських дитячих творах персонажами бувають не лише люди чи тварини, а й неістоти, які також мають свої особливості, що розкриваються за допомогою оказіональних юстапозитів, напр.: *Цей остріє- нездара підкинув мені якусь нісенітницю* (14, с. 144). Одним із компонентів юстапозита може бути власна назва, з якою поєднується оцінне слово, що вказує на негативну якість об'єкта оцінювання, напр.: **Романа-хулігана, шкода, Сергійка-неумійка, Данила-дражнила, Тамару-нечупару... Ви ж їх повикреслювали** (2, с. 23).

*Юкстапозити, що називають вид занять персонажів, напр.: А скаржитися всі боялися, бо той **мавпун-охоронець** міг підстерегти скаржника і добряче віддубасити (7, с. 126); Думав про того уявного Єлисея Петровича, доброго симпатичного **лісовика-інспектора** по Києву та Київській області (6, с. 157); **Тігонька-лейтенант** витягла з кишені маленький магнітофон, увімкнула, і враз ми почули свої голоси (10, с. 41); Ми рвучко обернулися – у дверях стояла **тігонька-міліціонер** з лейтенантськими погонами (10, с. 41); Ми – **шакали-рекетири!** Дуже любим вимагати, щоб нам данину давали (3, с. 97); У Добрянді чудовий заячий оркестр, який виконує котячі концерти, що їх складає **кіт-композитор** Василь Мяукицький (11, с. 37); Десь угорі, просто над головою, **дятел-лікар** дбайливо вистукував сосну (11, с. 122); А ввечері, коли всі посходились і лаштувалися до вечері, на дорозі раптом з'явився **Кузьма-поштар** (11, с. 126); Цілісінькими днями хлопчик слухав команди та розпорядження **прасок-начальниць і прасок-командирів** (12, с. 725).*

*Юкстапозити, що називають предмети неживої природи і є засобом увиразнення їхньої певної ознаки чи властивості, напр.: Тільки росте той любисток на **полонині-чарівниці**, єдиний хід до якої між двома скелями у Синіх Горах стережуть люті осивірусоноси (7, с. 50); Добре, що в мене є **вакцина-здоровина** від усіх заразних хвороб (7, с. 146); Хворо-Баба я! Заражала! Є у мене кулетет, **кулетет-бациломет** (7, с. 144); Весна Цвітна вже йде, **струмків-дзюркотунів** веде (7, с. 40); Починається грандіозна **пантоміма-побойще** (6, с. 259); А за нею обнесений дерев'яним частоколом кам'яний двоповерховий великокнязівський **палац-терем** (6, с. 220); Та й коли ти дивишся гарний **фільм-казку**, ти ж не думаєш весь час, що так не буває (6, с. 146); Хихиня жив на порослому дерезою горбі над яром у блаженській, критій очеретом **хатинці-курєні** (6, с. 127); **Спеції-присмаки**, заморські трави для будь-якої приправи (6, с. 40); Раптом із-за обрію нам назустріч золотисто засяяли на стрімких кучеряво-зелених кручах **куполи-шоломи** (6, с. 11); І батьки мені дозволили і подарували дитяче безсмертя. Ще й срібний **пернач-гулінабивач** (10, с. 73); У них там є спеціальний комп'ютерний **локатор-шукатор**, який з космосу може шукати на землі все, що хочеш (3, с. 90); Між іншим, – докинув Жора, – є **комп'ютер-педагог** (11, с. 210); По дорозі у сінях поцупив ще довгеньку **мотузяку-припиначку**, на якій мати колись припинала бичка (9, с. 166).*

На противагу традиційним двокомпонентним юкстапозитам, у дитячих творах трапляються трикомпонентні, переважно рівноправні слова-характеризатори особи чи предмета переважно з позитивним емоційно-експресивним значенням, напр.: *У нього працюють Ковалі Щастя – брати-близнюки Майстер Тік і Майстер Так – кують людям щасливий час, **хвилинки-щастинки-золотинки*** (10, с. 24); *Княгиня-графиня-баронеса так і влякла* (11, с. 29). Такі трикомпонентні юкстапозити мають сильніший емоційно-експресивний ефект.

Для створення нових цікавих свіжих образів для дітей та досягнення яскравого комічного ефекту дитячі письменники іноді додають до емоційно нейтрального компонента юкстапозита емоційно-пестливі суфікси, що сприяє посиленню позитивного експресивного колориту, пор.: *Такий кумедний, симпатичний, з голочками, які не гріють, **їжачок-дивачок*** (2, с. 31); *Я **Марічка-медсестричка**, хоч на зріст я й невеличка, – я медична чарівничка* (7, с. 143); *Так і є! **їжачок-малючок** і маленький зайчик* (7, с. 18).

Знаючи про схильність дітей фантазувати та римувати вигадані слова, сучасні українські дитячі письменники дуже часто вдаються до такого способу творення нових слів, як обігрування, завдяки якому з'являються римовані новотвори юкстапозити, здебільшого переінакшені добре відомі слова, значення яких підказує контекст ситуації, або ж це абсолютно нові okazіональні одиниці. Прикладковий компонент у таких юкстапозитах, окрім співзвучної кінцівки з опорним словом, виявляє і його характерну ознаку чи якість (позитивну або негативну), напр.: *Якась **муха-набридуха** залізла у вухо і дзижчала так, що хоч-не-хоч, а довелося прокинутися* (4, с. 117); *Вибирає він серед наших лісових дітей найледачішого, заражає їх чарівним **вірусом-ледачирусом*** (4, с. 137); *Вони з породи **драконів-вулканонів**, що живуть у вулканах і харчуються лише горючим камінням* (3,

с. 109); *І Пантера Ягуарівна побігла до ворожки-кукурожки пані Зозулі, що, як відомо, кує, кому скільки років жити лишилося* (5, с. 28); *Питає кошеня ще не розквітлу кульбабку: – Кульбабочко-жовтяночко, а в тебе є тиша? Поділись зі мною* (1, с. 19); *Нюхнув-таки зайчик-бідолайчик! Добре, що недалеко від входу заснув* (7, с. 11).

Отже, характерною ознакою ідіостилу сучасних українських дитячих письменників є творення юкстапозитних лексем, які допомагають створити яскраві та виразні зовнішні портретні характеристики персонажів, розкрити їхні внутрішні переживання та почуття, описати вдачу і риси характеру. Більш продуктивні юкстапозити, у яких прикладковий компонент стоїть у постпозиції до означуваного слова.

Юкстапозити мають досить великий емоційно-експресивний потенціал, що виявляється в підсиленні зображальності, впливової сили висловленого, слугує засобом суб'єктивного увиразнення. Іноді в юкстапозитах поєднуються несумісні, логічно не поєднувані речі, далекі одна від одної за зовнішніми ознаками та внутрішніми властивостями, що уможливорює комічний ефект, оскільки утворюється контрастна невідповідність, на основі якої об'єктивуються гумористичні конотації у творах сучасних українських дитячих письменників.

Юкстапозитна деривація – прогресивна тенденція у мовотворчості дитячих українських письменників, унаслідок якої оновлюється, збагачується та розвивається мовностилістичний потенціал сучасного дитячого художнього дискурсу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Азарова Л.С. Складні слова в українській мові: структура, семантика, концепція "золотої пропорції" [Монографія] / Л.С. Азарова. – Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2000. – 222 с.
2. Вакарюк Л., Панцьо С. Українська мова. Морфеміка і словотвір / Л. Вакарюк, С. Панцьо. – Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2004. – 184 с.
3. Клименко Н.Ф. Словотвірна структура і семантика складних слів у сучасній українській мові / Н.Ф. Клименко. – К., 1984. – 252 с.
4. Колоїз Ж.В. Українська okazіональна деривація [Монографія] / Ж.В. Колоїз. – Кривий Ріг: "Акцент", 2007. – 310 с.
5. Нагель В.В. Композиція та юкстапозиція як засіб формування оцінного потенціалу слова / В.В. Нагель // Лінгвістичні студії: 36. наук. пр. / Укл.: А. Загнітко (наук. ред.) та ін. – Донецьк: ДонНУ, 2008. – Вип. 16. – С. 224-228.
6. Турчак О.М. Okazіоналізми як об'єкт лінгвістичного дослідження / О.М. Турчак // Українська мова. – 2004. – № 2. – С. 47 – 55.
7. Турчак О.М. Юкстапозиція як один із способів творення okazіоналізмів у мові преси 90-х років ХХ ст. / О.М. Турчак // На ниві української філології: зб. наук. праць. – Дніпропетровськ, 2003. – С. 72 – 78.
8. Чабаненко В.А. Основи мовної експресії / В.А. Чабаненко. – К.: Вища школа, 1984. – 168 с.

ВИКОРИСТАНІ ДИТЯЧІ ХУДОЖНІ ТВОРИ

1. Мовчун Леся Арфа для павучка [Текст] / Леся Мовчун. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2012. – 48 с.
2. Нестайко В.З. Дивовижні пригоди в лісовій школі: Загадковий Ятттка. Сонячний зайчик і Сонячний вовк [Текст] / В.З. Нестайко. – Х.: ВД "ШКОЛА", 2012.- 128 с.
3. Нестайко В.З. Дивовижні пригоди в лісовій школі: Секрет Васі Кицина. Енелолик, Уфа і Жахоб'як [Текст] / В.З. Нестайко. – Х.: ВД "ШКОЛА", 2011. – 128 с.
4. Нестайко В.З. Дивовижні пригоди в лісовій школі: Сонце серед ночі. Пригоди в Павутинії [Текст] / В.З. Нестайко. – Х.: ВД "ШКОЛА", 2012. – 208 с.
5. Нестайко В.З. Дивовижні пригоди в лісовій школі: Таємний агент Порча і козак Морозенко. Таємниці лісею "Кондор" [Текст] / В.З. Нестайко. – Х.: ВД "ШКОЛА", 2011.- 128 с.
6. Нестайко В.З. Загадка старого клоуна: Повість [Текст] / В.З. Нестайко. – К.: Країна Мрій, 2010. – 272 с.
7. Нестайко В.З. Найновіші пригоди їжачка Колька Колючки та Зайчика Косі Вуханя [Текст] / В.З. Нестайко. – К.: АБАБАГАЛАМАГА, 2008. – 160 с.

8. Нестайко В.З. Одиниця з обманом: Повісті й оповідання [Текст] / В.З. Нестайко – Х.: ВД "ШКОЛА", 2006. – 320 с.
9. Нестайко В.З. Тореадори з Васюківки [Текст] / В.З. Нестайко. – К.: Веселка, 1990. – 495 с.
10. Нестайко В.З. Чарівні окуляри [Текст] / В.З. Нестайко. – К.: Веселка, 2008. – 95 с.
11. Нестайко В.З. Чарівний талісман: Повісті [Текст] / В.З. Нестайко. – К.: Країна Мрій, 2010. – 288 с.
12. Українська література для дітей: хрестоматія / [упоряд. О.О. Гарачковська]. – К.: ВЦ "Академія", 2011. – 800 с.
13. Чеповецький Ю. Веселі пригоди Мицика і Кицика [Текст] / Юхим Чеповецький. – Х.: ВД "ШКОЛА", 2012. – 160 с.
14. Чеповецький Ю. Дивовижна подорож М'якуша, Нетака та Непосидька [Текст] / Юхим Чеповецький. – Х.: ВД "ШКОЛА", 2011. – 176 с.

УДК 811.111:82-3:82.09

Ольга Заболотська
(Херсон)

ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ІМПЛІЦИТНОСТІ У ХУДОЖНЬОМУ ПРОЗОВОМУ ТА ВІРШОВАНОМУ ТЕКСТІ: КОМПАРАТИВНИЙ АСПЕКТ

У статті висвітлюється тотожність і розбіжність у засобах реалізації імпліцитності в прозових та поетичних художніх текстах на різних рівнях, зокрема: графічність, займенники, питальні речення, імперативні конструкції, слова-символи як специфічні маркери вираження імпліцитності у віршованих текстах та концепти, архесимволи, символи, заголовок як актуалізатори цього феномена у художніх текстах різних жанрів.

Ключові слова: імпліцитність, графічність, займенники, питальні речення, імперативні конструкції, концепт, символи, образи-символи.

This article deals with common and different features of implicitness in artistic and poetic texts on different levels: graphic means, pronouns, imperative constructions, questions, words-symbols, used in poetic texts and concepts, archesymbols, symbols title – in any type of artistic texts.

Key words: implicitness, graphic means, pronouns, imperative constructions, questions, words-symbols.

Про різноманітність наукових підходів до явища імпліцитності свідчить велика кількість термінів, які вживаються на позначення того, що 'приховано': підтекст, затекст, інакомовність (у літературознавстві), інференція, імплікація, пресупозиція, імпліцитна інформація (у логічній семантиці), алюзія, апосіопеза, перифраз, евфемізм (у стилістиці), небуквальний смисл, непрямий смисл, імпліцитний смисл, імплікатура, індиректне інформування, індиректний мовленнєвий акт (у лінгвопрагматиці) тощо [2, с. 5].

Природу і феноменологію підтексту вивчали як літературознавці, так і лінгвісти. Підтекстом вважається такий спосіб організації тексту, який веде до різкого росту й заглиблення, а також зміни семантичного й/або емоційно-психологічного змісту повідомлення без збільшення його обсягу [9].

Із розвитком когнітивного підходу до вивчення поетичних текстів, який базується на інтеграції знань із психології, культурології, антропології і лінгвістики, та прихованні текстових смислів [3] особливу актуальність набула категорія імпліцитності. Ця категорія слугує засобом розкриття підтексту, авторської інтенції, а також основної мети повідомлення [3, с. 3]. У контексті поетичного тексту категорія імпліцитності розуміється як єдність системи імплікативних значень та способів їхнього вираження.

Мета статті – дослідити засоби вираження імпліцитності, що притамані тільки поетичному тексту і відсутні у прозовому.